

N:o 274.

Af herr **N. E. Lindberg** m. fl., i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för landsstaterna i länen m. m.

Den af Kungl. Maj:t i proposition n:o 71 till innevarande års Riksdag föreslagna löneregleringen för landsstaterna i länen m. m. har redan i Riksdagen föranlett en mångfald af förslag, som måste tydas som symptom för påtagliga brister i densamma. I Andra Kammaren ha sålunda flera motioner framkommit, åsyftande genomgripande förändringar i Kungl. Maj:ts förslag. De olika motionerna ha tagit fasta på olika önskemål, om hvilka här torde förtjäna erinras. Dels föreslås i olika motioner *kronofogdetjänsternas indragning*, dels göras yrkanden om *lägre lönebelopp* för flertalet tjänstemän, och dels erinras om åtminstone en *länsstyrelses obehöflighet*.

Vid en uppmärksam granskning af Kungl. Maj:ts förslag kan man svåriligen värja sig för känslan, att denna proposition icke på lyckligaste sätt löst den föreliggande uppgiften. Tvärtom stegras för hvarje sida man genomläser intrycket af att här i främsta rummet tillgodoses en tjänste- och ämbetsmannakårs högt stegrade anspråk på välvilja och rundlighet från statsmakternas sida; i andra rummet kommer statens behof af att med sparsamhet utan njugghet tillvarataga sina egna intressen. Ja, åtminstone på en punkt bär hela framställningen en så omisskänlig prägel af rent hastverk, att man måste taga under allvarligt öfvervägande, huruvida icke hela den föreliggande framställningen bör afslås för att bereda föredragande departementschefen rådrom att till en kommande riksdag utarbета ett nytt, grundligare genomtänkt och i alla hänseenden bättre afvägt förslag.

Mot den föreliggande propositionen resa sig flera betänkligheter. Några skola här angifvas.

1. *Indragning af öfverflödiga länsstyrelser.* I motion n:o 265 har herr Zetterstrand i Andra Kammaren erinrat om den rena oegentligheten att bibehålla en länsstyrelse i Stockholm, då gifvetvis Upplandsdelen af Stockholms län borde tillhöra Uppsala län och Södertörn Södermanlands län. Ingen, som vill erkänna, att staten har någon annan uppgift än att underhålla sinekurer åt några högre ämbetsmän, lär kunna bestrida det orimliga i bibehållandet af denna länsindelning. En civilminister, som verkligen ville åstadkomma en reform — icke blott en förhöjning af vissa ämbetsmäns löner — skulle otvifvelaktigt i fråga om länsindelningen ha haft ett rikt fält för administrativ organisationsförmåga och indragning af öfverflödiga ämbeten. Man kan icke vara blind för att åtskilliga län i södra och mellersta Sverige äro så små till både folkmängd och ytinnehåll, att de svårligen rättfärdiga upprätthållandet af den stab högt aflönade ämbetsmän, som en länsstyrelse för med sig.

Det skulle otvifvelaktigt ha stärkt det föreliggande förslaget, om Kungl. Maj:t vid utarbetandet däraf i någon mån tagit hänsyn till inom Riksdagen uttalade önskemål i denna fråga. Och under alla förhållanden synes det vara i hög grad oklokt, om Riksdagen påtager sig de enormt stora uppoffringar, som nu ställas i utsikt, innan Kungl. Maj:t och vederbörande ämbetsmannakår visat en allvarlig vilja att tillmötesgå de kraf på sparsamt användande af högt aflönade arbetskrafter, som särskildt inom Riksdagens Andra Kammare gång efter annan framställt.

2. *Indragning af öfverflödiga ämbeten.* Kungl. Maj:t har omsider funnit sig i sin proposition böra officiellt erkänna, hvad motionärer ur skilda läger i Riksdagen vid många tillfällen påpekat, nämligen att en del af landsstatens ämbets- och tjänstemän äro öfverflödiga. Som ett offer åt denna öfvertygelse bringas nu landtränmästare-befattningarna och några kronofogde- och länsmanstjänster. Men en allmänt utbredd uppfattning dömer detta offer som absolut otillräckligt. I Andra Kammaren har en rad af motioner framkommit, som påyrka kronofogdetjänsternas borttagande. Vid en granskning af motionärernas skäl å ena och herr civilministerns å andra sidan kan man ej värja sig för uppfattningen, att den sistnämnda icke anfört tillräckligt vägande sådana för kronofogdetjänsternas fortsatta bibehållande.

Det torde af den genom skilda myndigheter och personer verkställda utredningen kunna anses såsom till fullo konstateradt:

att en stor del af kronofogdarnes arbete består i att vara en obehöflig och tidsödande mellanhand mellan länsmanen och länsstyrelserna;

att åklagaremakten enligt herr civilministerns eget vitsord kan handhafvas af länsmännen;

att intet enda arbete kunnat framvisas, som icke skulle kunna utföras af länsmännen eller andra landsstatstjänstemän, för så vidt erforderliga förändringar i vederbörande lagstiftning och instruktioner företogs; samt

att icke f. n. vare sig kronofogdar eller länsmän i allmänhet kunna anses vara af sina tjänsteåligganden fullt sysselsatta. Den i stort sett obetydliga förändring, som inträder genom propositionen, om några tjänsters indragning, lär härutinnan åstadkomma så godt som ingen förändring.

Man frågar sig ovillkorligen inför allt detta, huru man kunnat komma till resultatet, att dessa platser för skapandet af tidsutdräkt och mångskrifveri böra bibehållas. Man finner, att regeringen tillkallat en kronofogde för att utarbeta ett förslag om kronofogdetjänsternas indragande m. m. Man finner vidare, att några veckor efteråt en konferens af landsstatstjänstemän sammankallas för att granska detta förslag med resultat att det kasseras. Och slutligen utarbetar denna konferens genom delegerade ett nytt förslag, som civilministern i sin ordning kasserar.

Riksdagen och enkannerligen dess Andra Kammare torde tvifvelsutan göra klokt i att icke afstå från sina kraf från senast 1902 års riksdag om en grundlig utredning, »huruvida icke kronofogdebefattningarna må kunna indragas». Och därvidlag böra argument om »landt-regeringens uråldriga organisation» och »den grund, på hvilken landt-regeringen sedan århundraden hvilat» helst träda tillbaka för det praktiska lifvets realiteter. Äro icke landsstatens tjänstemän mäktiga, att åstadkomma en bättre utredning, än att de nödsakas ömsesidigt kassera hvarandras arbete, så lär väl här som annorstädes lekmannelementet kunna träda hjälpande till för att få en reform till stånd.

3. *Polisväsendet på landsbygden.* Kungl. Maj:ts proposition innehåller förslag om vidtgående förändringar med afseende på landsbygdens polisväsen. De viktigaste äro:

a) Højning af anslagen för aflönande och underhåll af förstärkt polisbevakning å landet och för gröfre brotts upptäckande och förbrytares efterspanande från 135,000: — till 150,000 kronor;

b) Statsbidrag för upprättande af ridande polispatruller å landsbygden för en förslagsvis beräknad summa af 32,000 kronor;

c) Upprättande af 8 detektivstationer, förslagsvis 20,000 kr.; samt

d) Aftal med vissa städer om tillhandahållande af »tillfällig reserv-

polisstyrka å landet» för en sammanlagd kostnad af 138,000 kronor (transport och eventuellt underhåll däri inberäknade).

Sammanlagda kostnaden skulle bli 350,000 kronor, utgörande en höjning å denna punkt med icke mindre än 215,000 kronor.

Alla sannolikheter tala för att denna summa inom en nära framtid skall högst väsentligt ökas, hvilket äfven herr civilministern medgifver.

Granskar man nu den utredning, som bär detta omfattande och dyrbara projekt uppe, så finner man:

att den s. k. landtpoliskommittén af 1901, hvars ordförande var dåvarande landshöfdingen i Gäfleborgs län, numera civilministern greve Hugo Hamilton, *icke* gifvit uppslag till dessa vidlyftigheter. Kommittén uttalade sig visserligen för anställandet af länsdetektiver och ridande polis under vissa förutsättningar, men om projektet i punkt d) här ofvan har kommittén intet att förmåla;

att löneregleringskommittén uttalat sig *mot* anställandet af länsdetektiver, men *för* ridande polis i enlighet med landtpoliskommitténs förslag, medan icke heller denna kommitté har det ringaste att förmåla i riktning af Kungl. Maj:ts förslag i dess sista del;

att upprinnelsen till detta synes vara att söka i ett den 12 november 1907 dagtecknad utlåtande från tillkallade sakkunniga, bland hvilka dåvarande landshöfdingen, numera civilministern greve Hugo Hamilton var en;

att det i denna promemoria framkastade projektet — som motiveras i ett 2—3 sidor stort betänkande (sid. 241—243 i prop.) — med en för vår byråkrati eljest okänd hastighet remitterades ut till myndigheter och stadsfullmäktige för dessas hörande, hvilka i sin ordning i flygande hast hade att behandla ärendet;

att bland de hörda myndigheterna åtminstone fem länsstyrelser icke funno förslaget praktiskt och välbetänkt, medan andra inskränkt sig till det skäliga platoniska uttalandet, att de däremot intet haft att erinra (sid. 179 i prop.);

att civilministern redan den 21 februari 1908 var färdig med att inför Kungl. Maj:t föredraga förslaget, hvilket jämte den ungefär 200 sidor starka motiveringen återfinnes i den kungl. propositionen.

Det är onekligen raskt marscheradt. Och det vittnar ju godt om den nuvarande civilministerns redobogenhet att besluta, att en så omfattande fråga på 3 månader hinner avancera från ett på två sidor papper framkastadt projekt till en stor kungl. proposition med utsikt till snart halfva miljonen årlig kostnad. Men frågan torde vara, om icke här arbetets *kvalitet* kommit att lida på den ovanliga skyndsamheten. Man frigör sig svårligen från känslan att hela detta projekt

tillkommit i hast och som sådant bär hastverkets egenskaper att icke vara grundligt genomtänkt och i alla hänseenden väl avvägdt.

Det lär sålunda knappast kunna bestridas, att arrangemanget i fråga kommer att förorsaka onödigt stora kostnader för polisväsendet, på samma gång det kan ifrågasättas, huruvida det kommer att tillfredsställande fungera, då så behöfves. Det torde ock vara föga förenligt med den varsamhet, som utmärker en god statshushållning att innan man försökt de utvägar, som anvisats af 1901 års landtpoliskommitté och löneregeringskommittén, nu inlåta sig på en så *dyrbar* och *oviss* organisation som den föreslagna. Riksdagen torde utan risk kunna antaga den del af Kungl. Maj:ts förslag, som afser en förhöjning af det nu utgående anslaget från 135,000 till 150,000 kronor, men i öfrigt gifva Kungl. Maj:t tid på sig att till en kommande Riksdag framlägga ett grundligare pröfvadt och mindre kostsamt förslag.

4. *Lönebeloppen.* Kungl. Maj:ts förslag till reglering af landtstats-tjänstemännens löner torde kunna gifva anledning till flera berättigade invändningar. Äfven om man måste behjarta deras ställning, som nu äro alltför lågt aflönade, så lär man knappast kunna anse de föreslagna lönebeloppen på flera punkter vara tillmätta efter rimliga lefnadsbehof och med den varsamhet, som statsfinansiella och sparsamhetskännsyn i dessa de nedåtgående konjunkturernas tider med nödvändighet påkalla. Ej heller synas sol och skuggor ha fallit så synnerligen lika öfver de olika tjänstemannagrupperna. Här må för jämförelse några siffror anföras:

	Nuvarande löneförmåner.		Statskontorets förslag 1902.		Kommitténs förslag 1906.		Ämbetsverkens förslag 1907.		Departementschefens förslag.	
	Begyn-nelseaf löning.	Slutaf-löning.	Begyn-nelseaf löning.	Slutaf-löning.	Begyn-nelseaf löning.	Slutaf-löning.	Begyn-nelseaf löning.	Slutaf-löning.	Begyn-nelseaf löning.	Slutaf-löning.
<i>I första klassens län:</i>										
Landssekreterare och landskamrerare.....	6,900	7,500	7,600	8,200	7,000	7,600	8,300	9,000	8,200	8,800
Länsnotarier och länsbokhållare.....	2,500	3,000	3,200	4,200	3,000	3,500	3,500	4,500	3,950	4,950
Landskanslistor och landskontorister.....	1,200	1,500	1,600	2,100	1,500	2,250	1,800	2,400	2,100	3,000
Vaktmästare.....	800	900	1,050	1,150	1,100	1,200	1,200	1,350	1,125	1,225
<i>I tredje klassens län:</i>										
Landssekreterare och landskamrerare.....	5,900	6,500	6,400	7,000	6,500	7,100	7,100	7,800	7,100	7,700
Länsnotarier och länsbokhållare.....	2,000	2,500	2,600	3,600	3,000	3,500	2,900	3,900	3,600	4,600
Landskanslistor och landskontorister.....	1,200	1,500	1,500	2,000	1,500	2,250	1,700	2,300	2,000	2,900
Vaktmästare.....	800	900	1,000	1,100	1,100	1,200	1,150	1,300	1,050	1,150

Ofvanstående siffror tala mera än långa utläggningar. Medan civilministern t. ex. i första klassens län höjer lönen för landssekreteraren med 1,200 kronor utöfver lönekommittéens förslag, för länsnotarien med 1,450 kronor, för landskanslisten med 750 kronor, hugnäs vaktmästaren med 25 kronor.

Och icke nog härmed. Medan statskontoret år 1902 ansåg, att kronofogdarne icke borde erhålla någon löneförhöjning, och lönerogleringskommittén år 1906 ville tillerkänna dem i allmänhet 500 kronors löneförbättring, föreslår Kungl. Maj:t en förhöjning af 1,200 kronor för kronofogdarne i 21 län och 1,400 kronor för samma tjänstemän i 3 län.

Samma rundlighet utmärka förslagen om löneroglering för härads-skrifvare och länsmän. Hvad de senare beträffar, föreslår Kungl. Maj:t lönernas höjande från högst 1,900 kronor till högst 3,600 resp. 3,400 kronor. *En löneförhöjning på nära 100 procent bjudes sannerligen icke ofta.*

Af det ofvan sagda torde framgå, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke synes vara af den art, att den bör af Riksdagen bifallas. Att slå döförat till för berättigade kraf på indragning af öfverflödiga ämbeten, att bara begära löneförhöjningar och löneförhöjningar utan att spara där som kan sparas, är icke med landets verkliga intressen förenligt. En sund lönepolitik bjuder alla statens tjänare en tryggad och god bärning. Den sker icke efter principerna, att den som förut har mycket skall tillmätas så mycket mera, medan den som litet har får så mycket mindre. Disproportionerna mellan tillägget af 1,200 kronor för landssekreteraren och 25 kronor för vaktmästaren äro just betecknande för vrågbilden af en sund lönepolitik.

Under det lifligaste behjärtande af de behof, som faktiskt föreligga för vissa af landsstatens tjänstemän, tvingas man dock af frågans nuvarande läge att, om man icke är färdig att utan vidare kasta ut 1,300,000 kronor, för närvarande ställa sig på afslagsyrkandets grund.

Man torde ock kunna vara öfvertygad, att, om Riksdagen nu avslår ifrågavarande proposition, redan till nästa Riksdag en ny kan vara att förvänta, och torde man i så fall kunna hysa förhoppningen att så väl indragandet af öfverflödiga tjänster som större sparsamhet iakttagits vid framläggandet af förslag i denna fråga.

För år 1909 torde samma lönebelopp anvisas för landsstatens tjänstemän som för innevarande år med tillägg dock, att extra lönetillägg måtte tillkomma dessa tjänstemän efter samma grunder som möjligen komma att beräknas för andra lönetagare, som efter 1900 års riksdag ej blifvit delaktiga af löneroglering.

Därjämte synes den å sidan 164 i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna förhöjning af anslaget för juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och till lappförmän äfvensom till ordningsmän inom lappbyarna från 17,500 kronor till 20,500 kronor böra oberoende af frågan i öfrigt vinna Riksdagens godkännande.

På grund af det ofvan anförda hemställes härmed att Riksdagen ville besluta,

1:o) att med afslag å Kungl. Maj:ts proposition n:o 71, i hvad den icke afser punkterna 2 och 3 här nedan, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om nytt förslag till reglering af landsstatstjänstemännens löner, i hvilket kronofogdetjänsternas och möjligen obehöfliga länsstyrelseras indragning blifvit genomförda;

2:o) att för år 1909 höja det nu å extra stat utgående anslaget af 135,000 kronor för förstärkt polisbevakning å landet samt för gröfre brotts upptäckande med 15,000 kronor eller till 150,000 kronor;

3:o) att för år 1909 höja det å extra stat utgående anslaget af 17,500 kronor för juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och lappförmän äfvensom ordningsmän inom lappbyarna med 3,000 kronor eller till 20,500 kronor; samt

4:o) att för år 1909 bevilja landsstaternas tjänstemän och betjante ett extra lönetillägg att utgå efter de grunder, som omförmälas i protokollet öfver finansärenden den 13 januari 1908, och som återfinnas under rubriken »Utgifterna» i innevarande års statsverksproposition.

Stockholm den 26 mars 1908.

N. Edv. Lindberg.

Värner Rydén.

Nils Andersson.

Carl Jansson.

G. M. Sandin.

A. Thylander.

Rob. Karlsson.

B. Eriksson.

Aug. Nilsson.

I motionens syfte instämmer *Linus Lundström.*
